

v císařských apartmá. Stolní servis je produktem porcelánky Herend v Uhrách, která se nejprve specializovala na kopírování čínských vzorů. Císař Maximilián objednal roku 1865 tento servis pro svou rezidenci v Chapultepek. Moritz Fischer, majitel manufaktury, získal možnost vystavit tento servis roku 1867 na Světové výstavě v Paříži jako reklamu pro výrobky z Herendu. Po ukončení této výstavy již Maximilián nebyl na živu, a proto nebyl tento servis nikdy dopraven do Mexika.

15 Thunský bílo-zlatý servis

Bílo-zlatý jídelní servis byl zakoupen roku 1851 pro císaře Ferdinanda. Ferdinand, který od poddaných obdržel přídomek „Dobrotivý“, se vzdal v důsledku revoluce roku 1848 trůnu ve prospěch svého mladého synovce Františka Josefa a přesídlil na Pražský Hrad, kde žil v ústraní až do své smrti v roce 1875. Za účelem nového vybavení jeho pražské domácnosti byl v hraběci thunské porcelánce v Klášterci nad Ohří v Čechách objednán tento bílo-zlatý jídelní servis.

Bílo-zlatý jídelní servis, 1851

Výtvarný návrh tohoto servisu byl tehdy velmi aktuální. Všeobecný vkus se kolem poloviny století změnil. Přísné pravidelné linie biedermeieru ustoupily měkkým formám plným pohybu. Bohaté zlacení odpovídalo rostoucí potřebě feudálního přepychu, která se projevovala i na vídeňském císařském dvoře.

16 Stolní dekorace nazvaná „Novofrancouzská“
Jeden z prvních předmětů do nové domácnosti mladého císaře Františka Josefa, pořízených po jeho nástupu na trůn po revolučních událostech roku 1848, byla tak zvaná Novo-francouzská stolní dekorace, objednaná v letech 1850/1851 v Paříži.

Novofrancouzská stolní dekorace, 1850

Je vyrobena z pozlaceného bronzu a svým bohatým zdobením zdaleka předstihuje všechny ostatní stolní ozdoby. Obrovské víceramenné svícný, nazývané také žirandoly, mají bohatě zdobenou konstrukci z úponků a rokaje a jsou oživeny nahými postavami hrajících si dětí, skákající lovnou zvěří a ptáky s rozpjatými křídly. Stolní ozdoba v této velikosti byla nutná, protože mladý císař František Josef pravidelně zval své rádce a ministry k dvorním tabulím. Pod vlivem arcivévodnkyně Žofie začal být u dvora opět ve velké oblibě barokní a rokokový styl, což se odráží především v interiérovém vybavení apartmá. Tato refeudalizace se projevila rovněž u stolovacího náčiní.

17 Jídelní a dezertní servis se zelenými pásky (Sèvres)
Servis se zelenými pásky byl exkvizitním dárkem francouzského krále Ludvíka XV. císařovně Marii Terezii. Byl znamením začínajícího se sbližovaní mezi Rakouskem a Francií po Válkách o rakouské dědictví, které přinesly mnohé ztráty. Zelené proplétané pásky vytvářejí hlavní dekor jednotlivých částí nádobí, které se tvarem přibližují barokním zlatnickým pracem. Mezi tímto zdobným prvkem jsou malovány křehké rokokové scény podle obrazů malíře Françoise Bouchera. Představují alegorie lásky, poezie, hudby, malířství a sochařství nebo se vztahují k dílům světové literatury od Homéra až po Molièra.

Tento servis je nádherným příkladem velmi elegantních výrobků, které vyráběla Královská porcelánová manufaktura v Sèvres, která byla založena roku 1738. Jsou formovány ze speciální křehké masy fritového porcelánu, na které však barvy díky nižší teplotě pálení mohou dosáhnout speciální zářivosti. Zářivá zeleň tohoto servisu byla vyvinuta teprve krátce před jeho výrobou. Pouze jedinkrát byl na dárku pro Marii Terezii použit dvojitý páskový motiv.

18 Zlaté klasové teriny

V roce 1777 navštívil císař Josef II. svou sestru, francouzskou královnu Marii Antoinettu. Při svém návratu s sebou přivezl celkem 500 vzácných porcelánových objektů z Sèvres, k nimž patřily jídelní servis v jablkové zeleni a 4 nádherné teriny, ze kterých se tři dochovaly v Komoře stříbrného nádobí. Okrouhlá nádoba zvaná pot-à-oil, která byla určena pro zvláště silné polévky, stojí stejně jako obě polévkové teriny čtyřmi zatočenými nožkami na podstavcích. Pozlacená plastická výzdoba ze svazků klasů a plody malované v medailonech, zemědělské produkty, květiny, vejce, mořské plody, ale i zahradní a polní nářadí poukazují na plodnost a práci vedoucí k hojnosti úrody.

19 Skládání ubrousků (labut), stolní textilie
Skládání ubrousků plné fantazie je starým uměním, které ale bohužel vymírá. Komplikované kreace ve tvaru vějířů, ryb, mušlí, labutí, kachen či květů se používalo jako stolní dekorace především v raném baroku. Zdaří se ale pouze za předpokladu, že jsou ubrousky z nejmnějšího lnu a že mají určitou velikost. Císařský ubrousek, který se pro to dobře hodí, má rozměry 1x1 m. Pro tyto umělecké kreace existuje ještě celá řada předloh ze 17. století.

20 Zlatý servis
Zlatý servis je nejnádhernějším porcelánovým servisem císařského dvora. Všechny kusy tohoto stolního servisu pro 12 osob jsou pokryty leštěným zlatem, z části také uvnitř a na spodu. Jemné ornamenty z matného zlata si berou předlohy z antických ozdobných vlýsů.

Zlatý servis, 1851

Zlatý servis je mistrovskou prací Vídeňské porcelánové manufaktury a byl zhotoven roku 1814. Vybavení tímto servisem bylo velmi nutné, protože odpovídající zlaté nádobí bylo během války proti Napoleonovi roztaveno a použito pro ražení mincí. Když se při pobytu císaře Františka roku 1814 v Paříži ukázalo, že ve Vídni s největší pravděpodobností bude probíhat velký kongres evropských mocností, byl tento servis objednán u Vídeňské manufaktury. Tím bylo u velkých tabulí přinejmenším opticky dosaženo náhrady za zlatý servis použitý pro ražení mincí.

21 Míšeňský servis
V Míšni byla roku 1710 založena první a na dlouhou dobu nejlepší porcelánová manufaktura v Evropě. Míšeňský servis, který vznikl kolem roku 1775, je dominován bohatou malbou s florálními motivy. Tvary jsou dobrými příklady „barokního klasicismu“. Zatímco baňaté teriny s úchytkami ve tvaru ovoce ještě sledují styl baroka, přechází prolamovaný košíček na ovoce již do klasicismu, jehož vzorem byly tvary typické pro antiku.

22 „Starofrancouzská“ stolní dekorace
Tato stolní ozdoba byla objednána v Paříži roku 1838 u příležitosti korunovace císaře Ferdinanda na lombardsko-benátského krále v Miláně. Výrobce však není znám. U dvora se velké zahraniční objednávky často držely v tajnosti nebo byly vyřizovány nejvyšším hofmistrem, aby nebyli vídeňští řemeslníci příliš zklamáni.

Dekorace sestává z pozlaceného bronzu. Obdélníkové zrcadlové plochy reflektují večer světlo svící na žirandolách. Figurální ozdoby a měkké prohýbané úponky vytvářejí dojem elegantní nádhery.

23 Talíře s panoramaty

Po Míšni byla roku 1718 ve Vídni založena druhá nejstarší porcelánová manufaktura Evropy. Porcelán byl tehdy sice oblíbeným a drahým objektem pro sběratele, avšak císařské tabule – s výjimkou dezertů - nebyl ještě hoden. Díky tomu, že bylo ve válečných dobách dvorní stolovací stříbro používáno pro ražení mincí, se mohl porcelán kolem roku 1800 konečně u dvora prosadit.

Roku 1803 objednal císař František pro dvorní tabuli porcelánový servis sestávající ze 120 kusů. Patřilo k němu 60 talířů na dezert s různými vyobrazeními a 24 polévkových talířů s panoramaty, které dosahují jedinečné kvality. Vybrané motivy byly patriotického i romantického rázu. Mezi zlatými bordura-mi viděli hosté vulkány chrlící oheň, ledovcové krajiny nebo nejlepší příklady vídeňské architektury – na každém talíři byly 3 veduty z Rakouska, Švýcarska a Itálie, které malovali nejlepší malíři na porcelán podle starých rytin. Tato práce trvala 5 let.

24 Kandelábry z novofrancouzské stolní dekorace (Arena)

V atriu vidíte „kandelábry“ neboli pozlacené bronzové stolní ozdoby, které, obložené cukrovím, zdobily císařskou tabuli. Patří ke stolní ozdobě zvané „novofrancouzská“ mladého císaře Františka Josefa.

25 Alexandr Lotrinský / Porcelán Imari
Komora stříbrného nádobí vděčí vévodovi Karlu Alexandru Lotrinskému za zajímavou a rozsáhlou sbírku východoasijského porcelánu z doby kolem roku 1700.

Porcelánová komora, 1700

Karel Alexandr byl mladším bratrem císaře Františka Štěpána, manžela Marie Terezie. Roku 1744 se oženil s její jedinou sestrou Marií Annou. Po svatbě přesídlil mladý pár do Bruselu, kde se Karel Alexandr stal místodržícím Nizozemí. Stal se vášnivým sběratelem, ale nahromadil tím také dluhy. Po jeho smrti se jeho synovec císař Josef II. stal správcem odkazu, velkou část sbírky nechal v Bruselu vydražit, cenný porcelán Imari se však dostal na vídeňský dvůr.

Některé z dochovaných kusů představují zajímavou symbiózu mezi východoasijsou a evropskou kulturou. Jsou to porcelánové předměty z Japonska a Číny, které byly evropskými stříbrotepci dále zpracovány a adaptovány pro použití u dvora. Patří k nim mimo jiné talíře a nádoby montované do stříbra. Jejich modré, červené a zlaté pomalování vykazuje charakteristické barvy japonského porcelánu z epochy, která je pojmenována podle přístavu Imari, odkud se tento porcelán vyvážel.

Stolní dekorace ve tvaru skalní krajiny je pravděpodobně také vídeňskou stříbrotepeckou prací. Děrováním ve stříbrném kmeni mohl ucházet vonný kouř. Rovněž plody z čínského emailu obsahovaly vonné esence

26 Příbor císařovny Marie Terezie
S příborem Marie Terezie se nám dochovaly velice osobní předměty této panovnice. Jednalo se o příbor, který byl zhotoven pouze pro ni a používán pouze jí samotnou a který ji všude doprovázel. Skládá se z nože, vidličky, servírovací vidličky a lžice, doplněn malým kalíškem na vajíčko, kombinací lžičky na vajíčko a na morek jakož i slánkou. Byl vyroben z čistého zlata kolem poloviny 18. století.

Teprve koncem 18. století se vyvinuly stolní příbory, jejichž soupravy čítaly příbory pro 12, 24, 36 a více osob. Tento počet je odvozován od počtu apoštolů. Tyto jednotné příborové

soupravy nahradily osobní individuálně tvarované příbory císařské rodiny.

Vídeňské stříbro, 18. století

27 Vídeňské stříbro z dvorní tabule
To, že se z dřívějších epoch nedochovalo téměř žádné stříbro z dvorní tabule, má dva důvody: buď bylo opotřebované stolní stříbro, které již vyšlo z módy, často neúprosně roztavováno, aby mohlo být nově zpracováno nebo se jeho majitel dostal do finančních nesnází. Hlavním důvodem pro použití stříbra na ražení mincí na konci 18. století jsou však napoleonské války, k jejichž financování byly roztaveny téměř všechny stříbrné předměty v Rakousku. Výjimkou nebylo ani stříbro z dvorní tabule, které bylo tomuto účelu rovněž obětováno. Stříbrné soupravy byly nahrazeny porcelánovým servisem Vídeňské manufaktury.

Teprve od roku 1830/35 se pomalu začalo s nahrazováním stříbra pro dvorní tabuli. Zakázku obdržel Stefan Mayerhofer, později doplňovali servis Mayerhofer & Klinkosch, případně J. C. Klinkosch. Tento servis byl rozšířen zejména po svatbě císaře Františka Josefa s princeznou Alžbětou Bavorskou roku 1854.

28 Anglický dezertní servis Minton
Tento dezertní servis anglické manufaktury byl jedním z nejkrásnějších kusů na londýnské světové výstavě roku 1851. Porcelánový servis sestávající ze 116 dílů byl vyznamenán nejvyšší cenou za své estetické provedení. Anglická královna Viktorie tento servis koupila a poslala jeho část jako přátelský dárek císaři Františku Josefu. Velmi křehké umělecké dílo s figurkami z biskvitového porcelánu, které nebyly glazovány, a s malými pohárky pro anglickou omáčku z vajec a smetany, nebylo na rakouském dvoře nikdy používáno. Fragilita materiálu učinila tento luxusní výrobek pro jeho původní účel nepoužitelným.

29 Císařské schodiště
Po Císařském schodišti s přepychovým štukovým mramorem a pozlacenými vázami z bronzu se dostanete, jako kdysi císař František Josef, do hlavního poschodí.

Císařské schodiště, 18. století

Hofburg byl po více než šest století rezidencí Habsburků a tím také centrem Svaté říše římské. Vedle své funkce coby sídlo vlády a správní centrum byl ale Hofburg především také zimní rezidencí císařské rodiny – léto trávil dvůr od 18. století hlavně na zámku Schönbrunnu.

Hofburg, 18. století